

CSÉPE IMRE 1914 — 1972

Azon a májusi délutánon, amikor az íróársak, a barátok és elsősorban a falusi szegénysorról magasba szárnyalt írók szívükben dédelgető olvasók feketéllő tömegében elveszve álltunk ott a szabadkai temetőben Csépe Imre koporsója körül, a bácskai tájat annyira jellemző, éppen most virágzó akácfák lehajló ágai alatt, s amikor a felhők közül lehulló esőcseppek oly összhangzóan festették alá a sírnál felröppenő búcsúzó szavakat, az akácfák üzenetével, az eső szaporázó könnycseppjeivel s a távozótól búcsúzó élők elfúló szavával összevegyülve halkán gördülő, egyre valóságosabbá váló verssorok zsongtak bennem: Csépe Imre verssorai.

*Megyek lassan a termő porban,
Oly közel van ég és mező,
Belenövök a májusi tájba,
Mint útszélén a sudár tenyő.*

Csépe Imre valóban, a szó szoros értelmében belendőt a májusi tájba. Nemcsak az a piros pipacsból és kék búzavirágból álló szerény csokrocská figyelmeztetett erre, amelyet az Újvidékről érkező íróbarátok szedtek valahol útközben a mezőn, talán éppen a költő szülőfalujának, Kishegyesnek a kitarulkozó földjein, hogy méltó búcsúzásképpen odahelyezhessék a távozó költő fejfájára, hanem az egyszerű emberek szemében gyöngyöző, titokban letörölt gyöngycseppek is, és azok a kis, szerény külön csokrocskák is, amelyek a sír mellett áldogáló, az élő költőt személyesen talán nem is ismerő emberek kezéből odakerültek a szertartás végén a koszorúhegy magasra emelkedő tetejére.

Csépe Imre nemcsak azért volt a nép költője, mert a falu, mert Kishegyes robotizú földmunkásvilágából lépett a költészet nemcsak örömet, de sok-sok fájdalmat és csalódást is hozó ösvényekre, hanem még inkább azért, mert ezeken a szokatlan ösvényeken járva is megmaradt mindig az egyszerű nép mellett. Nemcsak a búzavirág és a pipacs jellemző rá és költészetére, hanem a kapát vállára vető parasztember, a mosóteknő fölé hajló, gondok tépte asszony, a rétre tehenet húzó leány és az avaron csörgő halottas menet is, minden, minden, ami körülötte élt és lélegzett, amit értett és érzett minden léptében, s amit úgy szeretett, mint »a megszeppent határt, a nyulat, mely hant alá kapar, a megijedt, bűvő foglyot, mely gyíkot is takar.« Csépe lelkében és költészetében valami harmonikus, megbonthatatlan egészbe olvadt egybe természet és ember, ezért jutott olyan nagyon-nagyon közel mind a kettőhöz, ezért őrizget-

ték a verseit Idős asszonyok, Imakönyvükbe zárva, ezért fogadta szívesen a kötetelt a falvak és a tanyak egyszerű népe, ezért tekintett rá a nép szinte ugyanazzal a rajongással, mint egyszer, több mint száz esztendővel ezelőtt egy másik költőre, Petőfire.

Amikor a két világháború között először jelentkezett erőteljesebben a duzzadó versével, szinte egyszerre meghódította az olvasókat. A jugoszlávial magyarságnak akkor már volt Laták Istvánja, aki a városi proletárnegyed vigasztalanságát öntötte zaklató verssorokba, de a föld mélyről fakadó fájdalommal ő jelentkezett először itt nálunk. Nem tehetek róla, valahogy eszembe jut erről egy határon túli, szépen induló, de eltévedt költő is, Sértő Kálmán, aki ugyanúgy a gőzölgő földből fakadt, mint itt nálunk Csépe Imre, de nem tudott kitaranni ésszerű talajában, kicsúszott alóla a föld, és elsodorta a történelem. Csépe Imrét nem sodorhatta el. Nagyon is mélyek voltak a gyökerei.

Valamikor régen, felszabadulás után első verseskötetének előszavában, egyebek között azt olvashattuk, hogy »Csépe Imrében a közös munka, a közös szenvedés nem keltett közösségi érzést, nem érezte, vagy alig érezte maga körül és önmagában is a tömeget.« Ez a megállapítás az akkori időkben, amikor még a tolatkodóan elénk álló közvetlen céloktól nemigen vehettük észre a távolabbiakat is, amikor még a Ma állt az előtérben a Holnap helyett, egy kicsit talán elmarasztalóan hatott, az évek távlatából azonban tisztán láthatjuk, hogy éppen azért kerülhetett annyira közel a szívekhez a költő, mert nem a közös szenvedést látta, hanem az egyéni, mert nem a közös fájdalmat érezte, hanem külön-külön az egyénekét, mert nem az elvont keret szerette, hanem a konkrét virágot. Erről tanúskodnak kötetel, és erről tanúskodik az olvasóközönség felől meg nem szűnően felé áramló szeretet.

Csépe Imre eltávozott közülünk. Ott fekszik egy friss sírhant alatt a szabadkal Bajai temetőben, éppen a munkásköltő Laták István közvetlen szomszédságában. Mintha jelképes volna ez a találkozás is. Fájó szívvel emlékezünk rájuk, úgy gyászoljuk őket, mint lombosodó irodalmunk halálukban is összetartozó munkásait. Ma már bizonyos büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a Szabadka talajából kinőtt munkásköltő és a városba átplántált, de a falutól el nem szakadt Csépe Imre a maguk részéről nagy mértékben hozzájárultak ahhoz is, hogy városunknak ma már újra kilombosodó, pezsdülő irodalmi élete és folyóirata is van. Igaz, ők már nem jelentkeznek többé új verseikkel, elbeszéléseikkel. De azért ez az irodalmi élet és ez a folyóirat az övék is, az is marad örökké. Mint ahogyan a folyóirat is magáénak érzi őket, élők és lobogók — még halálukban is.

A proletársors egykorl fájdalmas szavú költője után távozott körülünkben a kék búzavirágtól és piros pipacstól tarkálló bácskal búzaföldek melegszívű költője is.

Elment, de örökségét itt hagyta mélyen bennünk. Emlékezünk rá, és életet tanulunk tőle.

i — r